

**ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
СЕРГІЯ АНАТОЛІЙОВИЧА СКРИНЧЕНКА**

Сергій Анатолійович Скринченко. 1983 р. Фото Л. Левіта.

СКРИНЧЕНКО В. А.

ДОЛЯ ПІАНІСТА

25 серпня 2015 року видатному піаністу Сергію Скринченку мало виповнитися сімдесят п'ять років... Доля була до нього безжальною... Йому судилося прожити 48 років – він пішов з життя у повному розквіті творчих сил!

Ім'я цієї людини назавжди вкарбоване золотими літерами в історію українського мистецтва. У музичній пресі 1980-х він згадується як один із найталановитіших піаністів України¹. Високу оцінив творчість видатного музиканта професор Дмитро Башкіров, народний артист Росії: «Он настоящий рыцарь музыки, Музыкант, который никогда никого не расталкивал <...> локтями <...> Его искусство живо, что, к сожалению, является огромной редкостью на современной эстраде»².

Понад чверть століття його немає з нами...

Дивовижно швидко минає час... 15 років тому, 30 серпня 2000 року, у Малому залі Національної музичної Академії України імені П. І. Чайковського відбувся концерт, присвячений 60-річчю Сергія Скринченка. Провідні української музики, діячі культури, друзі і рідні видатного піаніста зібралися, щоб, за словами заслуженого артиста України Аркадія Винокурова, здійснити музикальне приношення пам'яті митця. Цій події було присвячено й передачу Українського радіо.

Нелегкий був шлях у мистецтво майбутнього піаніста. Народився він 25 серпня 1940 року в Києві, але й року не минуло, як розпочалася війна – з виттям сирен та гуркотом німецьких авіабомб. З жахів війни у пам'яті дитини лишилися голод й нестатки. Але ще була музика... Вона допомагала йому в тяжкі воєнні роки, підтримувала протягом усього його недовгого життя. Згадує професор Михайло Степаненко, який навчався разом із Сергієм у музичній школі імені Миколи Лисенка: «Жив у нестатках <...> Дитинство пройшло в окупованому Києві... Талановита людина – чудовий слух, чудові музичні здібності <...> Чим дитина після війни мала допомогти родині? Грав на акордеоні у піонерських таборах, заробляючи для своєї родини. У той же час для нього музика була всім <...>»³.

Студентом консерваторії Сергій Скринченко став ще до закінчення школи. Саме тоді відбулася подія, яка визначила усе подальше життя Сергія – кажуть, що це випадок, доля. Для нього найважливішою віхою стала зустріч із Володимиром Нільсеном, професором Ленінградської консерваторії. «Хто вплинув на мене? Звичайно ж, Нільсен, Нільсен, Нільсен! Це якась магія. Це сума мистецьких переконань, що миттєво стали моїми <...> беззаперечно і назавжди <...>»⁴.

Роки наполегливої праці перетворили феноменально талановитого юнака на справжнього майстра, митця з безмежними виконавськими можливостями. У квітні 1960-го на міжреспубліканському конкурсі піаністів у Львові він, студент другого курсу Консерваторії, отримує першу премію. Ось так, у 20 років, Сергій Скринченко увійшов до еліти української музики.

¹ Див. Музыченко Оксана. Концертное обозрение: Киев, сезон 1983/84 года / Оксана Музыченко // Советская музыка. – 1984. – № 12. – С. 70–76.

² Цит. за: Деменко Б., Кресіна О. «Музики перерваний політ» / Б. Деменко, О. Кресіна // Музыка. – 1990. – № 3 (267). – С. 14–15.

³ З інтерв'ю М. Б. Степаненка у передачі Українського радіо від 18 вересня 2000 р.

⁴ Цит. за: Деменко Б., Кресіна О. «Музики перерваний політ» / Б. Деменко, О. Кресіна // Музыка. – 1990. – № 3 (267). – С. 14–15.

Успіху його виступів сприяв ще й рідкісний артистизм піаніста. Усі, кому пощастило побачити Сергія Скринченка на сцені, неодмінно зазначали прекрасний піанізм, уміння спілкуватися з аудиторією і витончений художній смак. Майже з перших хвилин піаніст захоплював зал силою свого таланту, і кожен розумів, що на сцені діється щось визначне. Його виконавський стиль ставав більш довершеним завдяки поглибленій роботі над численними музичними творами. Згодом мистецтво піаніста стає відомим у Швеції, Данії, Ісландії, Шотландії, Німеччині.

Найбільш яскраво, на думку фахівців, виявився високий рівень піаністичної майстерності Сергія Скринченка у виконанні «Гольдберг-варіацій» Й. С. Баха. У цьому шедеврї світового клавiру Йоганна Себастьяна, написаному для клавесина (з двома клавіатурами), постають перед піаністом-виконавцем неймовірні технічні проблеми. Серед небагатьох виконавців цього твору – піаніст-віртуоз Глен Гульд. Але С. Скринченко з успіхом вирішив усі піаністичні проблеми, «зумів відтворити інтонаційне багатство мелодики твору, метроритмічну різноманітність, вишукане мереживо прикрас», за словами заслуженого артиста УРСР О. Криштальського¹. Гра Сергія Скринченка в Лейпцигу, у Вищій школі музики імені Ф. Мендельсона-Бартольдi, буквально приголомшила вибагливу німецьку професуру і принесла піаністу дорогоцінну нагороду – медаль Й. С. Баха.

Стверджують, що виконання Гольдберг-варіацій було однією з вершин творчості Сергія Скринченка. Але скільки у нього було цих вершин? Справа в тому, що у нього був унікальний, просто фантастичний за обсягом репертуар! «<...> Невозможно перечислить все то, что он играл, – згадував професор Нільсен, – вероятно было бы проще назвать то, что он не играл <...> Он был настоящий музыкант-художник <...>»². Ось наприклад, у сезоні 1974–1975 рр. він зіграв цикл монографічних концертів із 10 програм, які охоплювали твори кількох століть – від музичного бароко до сучасних композиторів. Звертаючись до творів визнаних класиків, він виконував не окремі п'єси, а сольні програми, що давало можливість простежити динаміку творчості певного автора. Музикант, який зміг утілити такий задум, безумовно, явище унікальне! Серед імен варто назвати хоча б Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Ф. Шопена, Ф. Ліста, М. Мусоргського, П. Чайковського.

Критики неодноразово відзначали самобутність інтерпретації української музики у виконанні Сергія Скринченка. На його афішах – Прелюдії Л. Ревуцького, Соната і Варіації В. Кирейка, «Картини російських живописців» І. Шамо, Дві прелюдії і фути М. Скорика, твори М. Сильванського, Ю. Іщенка, М. Степаненка. І все ж, незважаючи на такий широкий репертуарний діапазон, найбільше вабила його музика романтиків. Зворушлива натхненність і трагедійний підтекст відчувалися в інтерпретації творів Ф. Шопена і Ф. Шуберта, Р. Шумана і Й. Брамса.

На думку багатьох, мистецтво Сергія Скринченка у 1980-х роках вийшло на якісно новий рівень. Його концерти мали неймовірний успіх, як і той, що відбувся 13 жовтня 1988 року в Колонному залі імені М. В. Лисенка Київської філармонії. Але ніхто й гадки не мав, що цей концерт останній...

¹ Історико-монографічні концерти // Вільна Україна. – 1974. – № 231 – С. 4.

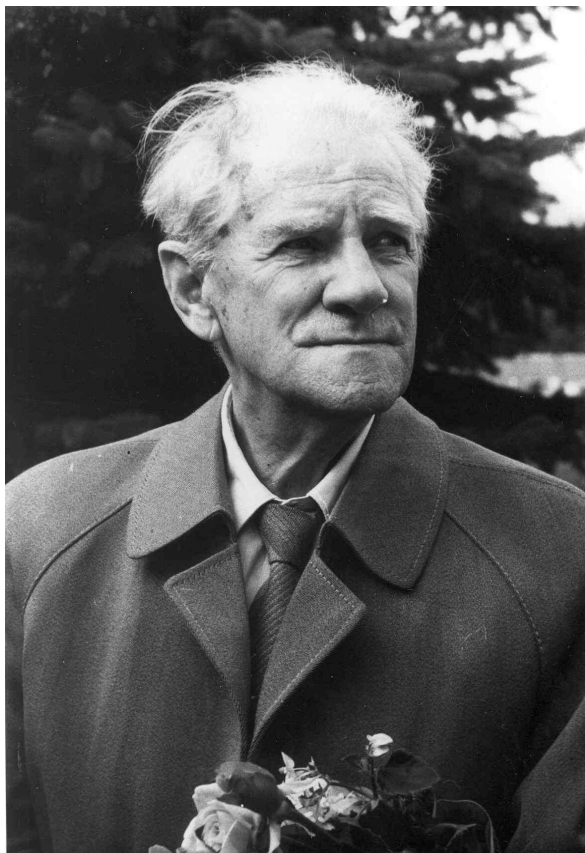
² Нільсен В. В. Воспоминания о Сергее Скрынченко. 1990 г. / В. В. Нильсен. – Приватний архів В. А. Скринченка.

В. М. Воробйов, Л. Д. Бланк, В. М. Сагайдачний,
В. В. Нільсен, С. А. Скринченко. 1960-ті роки.

Сергій Анатолійович Скринченко.
1970-ті роки. Фото Л. Левіта.

Професор В. В. Нільсен у Києві.
1989 р. Фото Л. О. Левіта.

Сергій Анатолійович Скринченко.
1983 р. Фото Л. Левіта.

Біля Київської консерваторії.
В. М. Воробйов, С. А. Скринченко, В. В. Нільсен, І. М. Дудченко, О. В. Ринденко.
17.10.1988 р. Фото І. М. Рябова.

Біля Київської консерваторії.
С. А. Скринченко з В. В. Нільсеном (праворуч) та В. М. Воробйовим.
17.10.1988 р. Фото І. М. Дудченко.

Не відтворити вже дивовижний світ концертів Сергія Скринченка. Багато втрачено з його виконавської спадщини назавжди, адже професійного запису його концертів 1980-х років так ніхто й не здійснив. Проте досить значний доробок усе ж зберігся. Гідним пам'ятником піаністу було б видання альбому компакт-дисків на основі записів із фондів Українського радіо. Сюди могли б увійти «Гольдберг-варіації» Й. С. Баха, «Дитячий альбом» П. Чайковського, «Дитячі сцени» та «Альбом для юнацтва» Р. Шумана, «Сюїта» Г. Ф. Генделя, дві фантазії Г. Ф. Телемана, фортепіанні твори М. Степаненка, І. Шамо, інші твори, які записав свого часу відомий майстер звукорежисури на Українському радіо Л. А. Бильчинський, – усього майже п'ять годин звучання.

Неосяжний світ фортепіанної творчості Сергія Скринченка ще потребує свого дослідження, передусім, в історико-теоретичному контексті. Напевно, допомогли б у цій справі архіви піаніста, спогади друзів, колег, учнів, яких, на жаль, стає все менше...

Усі, хто його знав, говорили: Сергій Скринченко був людиною надзвичайною, як то кажуть, «не від світу цього»... І коли треба було грати, грав, часом навіть на шкоду собі. За спогадами Аркадія Винокурова, під час гастролей у Норильську Сергій Скринченко виступав у концерті з нирковою кількою протягом трьох годин. Скасувати цей концерт він відмовився. «Він мав цю кільку весь час, – розповідав Аркадій Винокуров, – білий сидів і грав, долаючи нестерпний біль. І як грав!.. Треба бути лицарем музики, таким як був Скринченко!»¹. Його не спокушали принади легкого успіху. Він був відданий своїм творчим ідеалам, понад усе прагнув правди в мистецтві. Мабуть, пам'ятав слова А. Чехова, його заклик до колег: «Можно лгать в любви, политике, медицине <...> можно обмануть людей и самого господ Бога, но в искусстве обмануть нельзя!»².

ЛІТЕРАТУРА

1. Деменко Б., Кресіна О. «Музики перерваний політ» / Б. Деменко, О. Кресіна // Музика. – 1990. – № 3 (267). – С. 14–15.
2. Эренбург И. Г. Перечитывая Чехова / И. Г. Эренбург. – М. : Худ. лит., 1960. – 111 с.
3. Історико-монографічні концерти // Вільна Україна. – 1974. – № 231 – С. 4.
4. Криштальський О., Шпот О. Історико-монографічні концерти / О. Криштальський, О. Шпот // Вільна Україна. – 1974. – № 231 – С. 4.
5. Музыченко Оксана. Концертное обозрение: Киев, сезон 1983/84 года / Оксана Музыченко // Советская музыка. – 1984. – № 12. – С. 70–76.
6. Нильсен В. В. Воспоминания о Сергее Скрынченко. 1990 г. / В. В. Нильсен. – Архів В. Скринченка.

¹ З інтерв'ю А. Винокурова у передачі Українського радіо від 18 вересня 2000 р.

² Цит. за: Эренбург И. Г. Перечитывая Чехова / И. Г. Эренбург. – М. : Худ. лит., 1960. – С. 40.